

T.C.
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi
2016 – 2021

T.C.
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi
2016 – 2021

Ankara, Nisan 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ -----

A. TEMEL POLİTİKA ALANLARI VE STRATEJİK AMAÇLAR-----

1. Eğitim-----
2. İstihdam -----
3. Barınma-----
4. Sağlık -----
5. Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımlar-----

B. TEMEL UYGULAMA İLKELERİ-----

C. UYGULAMA SÜRECİ VE YÖNTEM -----

GİRİŞ

Ülkemizde yaşayan Roman vatandaşlar yüzyıllardan bu yana Anadolu'da ve Trakya'da Türkiye'nin kültürel yapısını meydana getiren gelenekleri ve değerleri oluşturarak ve benimseyerek bu toprakların kadim sakinlerinden olmuşlardır. Ancak, Türkiye'nin ve Avrupa'nın farklı yerlerinde yaşayan Romanlar farklı kültürlere ve yaşam tarzlarına sahip olsalar da genelde en dezavantajlı bölgelerde ve kentlerin en yoksul semtlerinde yaşamaktadırlar. Bu nedenle, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren Roman vatandaşların durumlarını iyileştirmeye yönelik olarak Avrupa'da ve ülkemizde çeşitli adımlar atılmıştır. Bu kapsamda, Avrupa'da Roman sivil toplumu örgütlenmeye başlamış, Avrupa Roman Hakları Merkezi kurulmuş ve 2005-2015 yıllarını kapsayan "Roman On Yılı" inisiyatifi başlatılmıştır. 2009 yılında "Romanlara Yönelik Sosyal İçerme için Avrupa Platformu" (European Platform for Roma Inclusion) kurulmuş ve Romanlara yönelik sosyal içerme için temel ilkeler belirlenmiştir. Bunların yanı sıra Romanlara yönelik içerme stratejilerine ilişkin Avrupa Birliği birçok tavsiye kararı ve tebliğ yayınlamıştır. Ülkemizin de kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyi de ayrımcılıkla mücadele, sosyal içerme ve uluslararası işbirliği temellerinden oluşan "Romanlara İlişkin Strazburg Deklerasyonu"nu 2010 yılında açıklamıştır.

Türkiye'de de 2000'li yıllarda Roman vatandaşlar insan hakları konusunda artan bilinç ve gitgide gelişen toplumsal diyalogun olumlu etkileriyle, sivil toplum olarak örgütlenerek kendi toplumlarının haklarını savunmaya ve refahını artırmaya katkı sağlayacak çalışmalar (seminer, çalıştay vb.) yapmaya başlamışlardır. Bu anlamda 2004 yılında Edirne Roman Kültürünü Araştırma, Geliştirme, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinin (EDROM) kurulmuştur.

Roman vatandaşların yaşadıkları zorlukların resmi olarak ilk defa 2009 yılında üst düzeyde ifade edilmesi o tarihlerde Başbakanlık görevini yürüten Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın talimatları ile gerçekleşmiştir. Roman vatandaşların sorunları o tarihten itibaren ilgili kamu kurumları tarafından ele alınmış ve gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde 2012 yılında özellikle eğitim, sağlık, istihdam, ayrımcılıkla mücadele, yoksullukla mücadele gibi konularda Roman vatandaşların sorunlarının çözümüne yönelik ortak çalışmalar gerçekleştirme kararı alınmıştır. Bu işbirliğinin başlangıcı olarak AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında nihai faydalanıcıları arasında Roman

Roman Vatandaşlara Yönelik Sosyal İçerme Ulusal Strateji Belgesi 2016 – 2021

vatandaşların da bulunduğu sosyal içerme projeleri hayata geçirilmiş olup “Roman Vatandaşların Yoğun Olarak Yaşadığı Yerlerde Sosyal İçermenin Desteklenmesi” isimli proje başlatılmıştır. Ayrıca, IPA II döneminde de Temel Haklar Alt Alanı Eylem Belgesi ve İstihdam, Eğitim ve Sosyal Politikalar Sektörel Operasyonel Programı kapsamında Roman vatandaşlara yönelik projeler yürütülmesi olanağı bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında eğitim ve öğrenim hakkı, çalışma ve sözleşme hürriyeti, sağlık hizmetlerine, konut olanaklarına ve sosyal güvenliğe erişim hakkı güvence altına alınmış ve temel kamu hizmetlerine erişimde eşitlik ve hakkaniyet ilkeleri benimsenmiştir. Ancak uygulamada Roman vatandaşların eğitim, sağlık, istihdam ve barınma gibi hizmetlere erişim konusunda bazı sorunlar yaşadıkları gözlenmektedir. Bu nedenle 10 Aralık 2015 tarihinde açıklanan 64. Hükümet 2016 Yılı Eylem Planı’nda da “Temel Haklar ve Hürriyetler” başlığı altında “Roman vatandaşların sorunlarının çözümüne yönelik daha önce atılmış adımlar değerlendirilerek yeni çalışmalar başlatılacak” eylemine yer verilmiştir.

Bu strateji belgesi ve ekli eylem planı yukarıda zikredilen gelişmeler ve Hükümet Eylem Planında belirlenen unsurlar göz önünde bulundurularak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinasyonunda, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve Sivil Toplum Kuruluşlarının katkılarıyla, Roman vatandaşların yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Roman vatandaşların hem kısa hem de uzun vadede sosyoekonomik durumlarının iyileştirilmesinde, eğitim, sağlık, barınma, istihdam ve sosyal hizmetler ön plana çıkan temel kamu hizmetleridir. Bu çerçevede, strateji belgesi ve eylem planı bu başlıklara ilişkin amaç, hedef ve eylemler içermektedir. Hükümetimizin attığı bu adım ile yeni ve önemli bir dönem başlamaktadır.

A. TEMEL POLİTİKA ALANLARI VE STRATEJİK AMAÇLAR

1. EĞİTİM

Sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurumlarının temsilcilerinin Roman bölgelerine yaptıkları ziyaretler ve gerçekleştirdikleri incelemeler Roman çocukların eğitim olanaklarından yeterince yararlanamadığını, eğitim olanaklarına erişimlerinin düşük, erken terklerin ve devamsızlıkların yüksek olduğunu göstermektedir. Eğitim faaliyetlerine ilgi duymayan ve okulla kurulması gereken bağı oluşturulamamış Roman çocuklar yetişkin olduklarında gerek toplumsal hayata uyum sağlama gerekse iş piyasasına giriş imkânına sahip olma gibi hususlarda önemli güçlükler yaşamakta olup bu durum yoksulluk döngüsünü tetikleyen önemli bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır.

Roman çocukların okulla bağlarının kopmasının ve eğitimlerini uygun koşullarda devam ettirememelerinin nedenleri arasında belki de en önemlisi velilerin karşı karşıya kaldıkları sosyal ve ekonomik güçlüklerdir. Roman aileler geleceğe güven duyamamakta, bu aileler çocukların ve gençlerin eğitimlerine devam etmelerini oldukça uzun ve sonu belirsiz bir yatırım olarak görmektedir.

Türkiye’de okula kayıt prosedürü Merkezî Nüfus İdare Sistemine (MERNİS) göre, ikamete dayalı bir şekilde ve otomatik olarak gerçekleştirilmektedir. Sınıflar arasında öğrenci dağılımı ise genellikle okul yönetimlerinin kararları çerçevesinde ve daha çok akademik başarı düzeyi temelindedir. Okullarda öğrenci dağılımında ayrımcılık mümkün değildir ancak farklı sebeplerle Roman çocuklarının diğer çocuklardan farklı sınıflarda ya da ortamlarda eğitimlerine devam ettikleri ya da kendi aralarında kapalı gruplar oluşturdukları geçmişte gözlemlenmiştir. Eğitim konusunda yaşanan ve Roman çocukları okula devam etmekten alıkoyan önemli sorunlardan biri de uygulamada gözlenen ayrımcılık algısı ve buna yönelik şikâyetlerdir.

Sonuç olarak, bazı Roman çocuklar, ailesi eğitim masraflarını karşılayamadığı veya çalışarak ailesine destek olmak zorunda olduğu için eğitimine devam edememekte, okula devam eden çocukların bir bölümü ise sosyal dışlanmayla karşı karşıya olduklarını düşündükleri için eğitimden kopmaktadır.

Stratejik Amaç

Tüm Roman çocuklar için eğitimde eşit fırsatlara ve kaliteli eğitim hizmetlerine erişiminin ve Roman gençlerin en az zorunlu eğitimlerini başarıyla tamamlamalarının sağlanması.

Stratejik Hedefler

1. Zorunlu eğitimin tüm aşamalarında okulu erken terk etme ve devamsızlık şeklinde kendini gösteren eğitimden kopuşlar engellenecek ve daha önce çeşitli nedenlerle eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmış kişilerin – gençler öncelikli olmak üzere eğitimlerine devam etmeleri sağlanacaktır.
2. Roman ailelerin eğitimin sosyal ve ekonomik faydaları ile eğitime yönelik sosyal yardımlara dair bilgi düzeyleri artırılacaktır.
3. Roman veli ve öğrencilerin, okul, öğretmen ve akranları ile sosyal bağları güçlendirilecektir.

2. İSTİHDAM

Roman vatandaşların işgücü piyasasındaki durumlarına ilişkin yeterli düzeyde veri bulunmamaktadır. Ancak, genel kanı ve gözlemler ışığında, Roman vatandaşların çoğunlukla güvencesiz, nitelsiz ve düşük statüde işlerde çalıştığı söylenebilir. Genel eğitim seviyesinin ve mesleki eğitime katılımın düşük olması bu durumun temel nedenidir. İstihdamın şekli nedeniyle elde edilen gelir düzenli olmayıp, ailelerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikten uzaktır.

Ayrıca, Roman vatandaşların geleneksel hale gelmiş müzisyenlik, demircilik, kalaycılık, sepetçilik, elekçilik, hasırcılık, çiçekçilik ve bohçacılık gibi mesleklerinin ise gelir yaratabilecek ve bir piyasa oluşturabilecek özellikleri artık kalmamıştır. Bu doğrultuda toplumda geleneksel olarak icra ettikleri meslekleri sürdürmelerinin yanı sıra yeni iş alanları oluşturmak amacıyla mesleki eğitim programlarının geliştirilmesi ve bu programlara katılımın sağlanması önem arz etmektedir.

Stratejik Amaç

Roman vatandaşların işgücü piyasasına girişlerinin kolaylaştırılması, nitelikli ve güvenceli işlerde istihdamlarının artırılması.

Stratejik Hedefler

1. Roman vatandaşların işgücü piyasasının talep ettiği niteliklere kavuşturulması sağlanacaktır.
2. Mesleki niteliklerin ve becerilerin geliştirilmesi ve işgücü piyasasında eşit fırsatların sağlanması amacıyla işverenler, sivil toplum ve ilgili tüm paydaşlar arasında işbirliği geliştirilecektir.
3. Girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla girişimcilik eğitimi programları ve mikro-kredi gibi finansal araçlar yoluyla destek verilmesi ve daha fazla iş yeri açılması sağlanacaktır.
4. Çocuk işçiliğini önlemek ve çocukları/gençleri eğitime ve bilgilerini, kabiliyetlerini geliştirecek etkinliklere yönlendirmek üzere gerekli tedbirler alınacaktır.

3. BARINMA

Roman vatandaşlar tarih boyunca kendi kültür ve geleneklerine özgü barınma şekilleri geliştirmişlerdir. Ancak, yaşadıkları konutlar fiziksel olarak yetersiz durumdadır. Hatta Roman vatandaşlar çoğunlukla kendi kurdukları, bazıları kamu arazileri üzerinde bazıları da özel araziler üzerinde olan, derme çatma barakalarda yaşamaktadır.

Bu sorunun çözümüne yönelik olarak geçmişte Romanların yaşam alanı kentsel dönüşüm alanlarına dâhil edilmiş ve Romanlar sosyal konutlara yerleştirilmişlerdir. Ancak, yapılan konutların genellikle şehir merkezlerinden uzakta olması nedeniyle bu uygulama, Roman vatandaşların toplumla bütünleşme ve istihdam sorunların artmasına da yol açmıştır. Ayrıca, Roman vatandaşlar bu konutlarda yaşamlarını idame etme noktasında zorluklar yaşayabilmektedirler. Nitekim Roman sivil toplum temsilcilerinin ifadeleri ve bu alanda yapılan araştırmalar Roman vatandaşların genellikle tek katlı müstakil konutlarda yaşamayı tercih ettiklerini; mesleki eğilimlerinin, sosyal yaşamlarının ve toplumsal dayanışmalarının tek katlı evlerin oluşturduğu mahallelerde şekillendiğini göstermektedir.

Stratejik Amaç

Dezavantajlı bölgelerde yeterli barınma olanaklarına erişimin ve sağlıklı, yaşanabilir bir fiziksel çevre, gerekli altyapı hizmetleri ve ulaşım olanakları gözetilerek yararlanıcıların taleplerine ve sosyal yaşamlarına uygun barınma olanaklarının sağlanması.

Stratejik Hedefler

1. İyileştirilebilir durumdaki konutlar belirlenerek bu konutların koşulları iyileştirilecektir.
2. Sağlıksız bir çevrede, kötü koşullarda ve yetersiz özelliklere sahip konutlarda ya da geçici konutlarda ikamet eden gruplara sosyal konut ve yaşanabilir bir çevre sağlanacaktır.
3. Sosyal konut projelerinin ya da kentsel dönüşüm projelerinin; yararlanıcıların maddi olanakları, işleri (geçinme yolları), çocukların eğitim durumları, ulaşım sorunları ve diğer muhtemel sorunları dikkate alınarak ve ilgili sorunlar çözülerek uygulanması için gerekli yan hizmetler sağlanacak ve bu amaçla idari/yasal düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

4. SAĞLIK

Sağlık Bakanlığı tarafından 2010 yılından bu yana yürütülen aile hekimliği ile coğrafi açıdan dengeli birinci basamak sağlık hizmetleri, toplumun katılımını sağlayacak şekilde bireylerin yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerde koruyucu, tanı koyucu, tedavi ve rehabilite edici yönleriyle sunulmaktadır. Ancak, Roman vatandaşların faydalanabilecekleri sağlık hizmetleri konusundaki farkındalık düzeyleri bölgeden bölgeye farklılıklar göstermekle birlikte genel olarak oldukça düşüktür. Ayrıca, Roman vatandaşların genel sağlık okuryazarlığı da düşük olup, bu durum sağlık durumlarını olumsuz olarak etkileyebilmektedir.

Stratejik Amaç

Roman vatandaşların sağlık hizmetlerinden daha etkin faydalanmalarının sağlanması.

Stratejik Hedefler

1. Roman vatandaşların hâlihazırda sunulan sağlık hizmetleri konusunda farkındalık düzeyi artırılacaktır.
2. Roman vatandaşların anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinden faydalanma, bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadele, bulaşıcı olmayan (kronik) hastalıklardan korunma, erken teşhis ve akılcı ilaç kullanımı, tütün ve madde bağımlılığının zararları gibi konularda bilgi düzeyleri artırılacaktır.
3. Roman vatandaşların genel sağlık okuryazarlık düzeylerinin artırılması sağlanacaktır.

5. SOSYAL HİZMET VE SOSYAL YARDIMLAR

Roman vatandaşların istihdam düzeylerinin düşük olması ve geçici/güvencesiz işlerde çalışıyor olmaları, yoksulluk riskini de beraberinde getirmektedir. Çoğunlukla prim ödeme gücüne sahip olmayan bu kesim, genel olarak sosyal sigorta sistemi içinde yer alamamakta ve sosyal hizmet ve yardım sistemi aracılığıyla desteklenmektedir. Ayrıca Roman vatandaşların yaptığı geleneksel mesleklere gösterilen ilginin giderek azalması ile göç ve kentsel dönüşüm uygulamalarının Roman grupları arasındaki toplumsal dayanışmayı zayıflatması gibi nedenler Roman vatandaşlar arasındaki yoksulluk sorununu daha da çarpıcı hale getirmektedir. Bununla birlikte, Roman vatandaşların eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerinden yararlanma, sosyal haklar, çocuk, yaşlı, engelli bakımı gibi konularda danışmanlık ve eğitim hizmetlerine ihtiyacı bulunmaktadır.

Stratejik Amaç

Yoksullukla mücadele ve refahın artırılması amacıyla ihtiyaç duyan Roman vatandaşların sosyal hizmet ve yardımlardan etkin bir biçimde faydalanmalarının sağlanması

Stratejik Hedefler

1. Roman vatandaşların kamu hizmetlerinden yararlanmasını kolaylaştıracak danışmanlık hizmetleri oluşturulacak ve yaygınlaştırılacaktır.
2. Roman vatandaşlar arasında sosyal hizmet ihtiyacı bulunan yaşlı, engelli gibi dezavantajlı grupların sahip oldukları haklar ile toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddetin ve istismarın engellenmesi ve erken yaşta evlilikler konusunda farkındalık artırılacaktır.

B. TEMEL UYGULAMA İLKELERİ

Önceki bölümde belirlenen sektörel amaç ve hedeflerin birbiriyle ve genel politikalarla koordineli ve etkin bir şekilde yürütülebilmesi için tüm sektörleri kesen uygulama ilkelerinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu strateji aşağıda belirtilen ilkeler çerçevesinde uygulamaya konulacaktır.

- **Politikaların Verilere Dayalı Üretilmesi ve Uygulanması:** Uygulanacak olan politikaların gerçek mevcut durum yerine varsayımlar ve önyargılar üzerine kurulu olması söz konusu politikaları başarısızlığa mahkûm edecektir. Bu amaçla periyodik aralıklarla veri toplanması politika öncelikleriyle stratejik hedeflere dair faaliyetlerin belirlenmesi ve izleme – değerlendirme uygulamaları için gereklidir.
- **Hedefi Belirli ve Dışlanmaya Yol Açmayan Bölgesel Politika Yaklaşımı:** Bu stratejinin öncelikle hitap ettiği kesim sosyal dışlanmışlıkla karşı karşıya kalan Roman semtlerinde yaşayan tüm yurttaşlardır. Kamu sektörü için hedef olarak politika üreteceği ve uygulayacağı kesimin Roman kültüründen gelmesi değil; sosyal ve ekonomik olarak dışlanmış kesime dâhil olması ve kamu hizmetlerine erişimde dezavantajlı olması bir politika gereğidir. Politika hedefi ise eşit fırsatların sağlanmasıdır.
- **Ayrımcılıkla Mücadele Edilmesi:** İş piyasasına giriş ve iş piyasasında, eğitim, sağlık ve barınma gibi temel kamu hizmetlerinden faydalanmada Roman vatandaşların karşılaştığı mekâna ve kültürel kimliğe dayalı önyargıların ortadan kaldırılması ve ayrımcılık zeminin oluşmasına engel olunması sağlanmalıdır.
- **Toplumsal Katılımın ve Sivil Toplumun Geliştirilmesi:** Roman vatandaşların ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının politika yapma ve karar alım süreçlerine katılımı artırılacaktır. Ayrıca, politikaların Roman vatandaşların toplumla uyumu ve bütünleşmelerini destekleyici nitelikte olması sağlanacaktır.
- **Kurumlar Arası Koordinasyon ve Bütüncül Politika Yaklaşımı:** Değişik alanlarda belirlenen politikaların birbirleriyle koordineli ve bütüncül bir biçimde yürütülmesi sağlanacaktır. Bu çerçevede ihtiyaç duyulan kurumlar arası koordinasyon tesis edilecektir. Ayrıca, ilgili diğer politika belgelerinde dezavantajlı grupların statüsünün

Roman Vatandaşlara Yönelik Sosyal İçerme Ulusal Strateji Belgesi
2016 – 2021

geliştirilmesi ve sosyal dışlanmanın önlenmesine yönelik politikalara yer verilmeye devam edilecektir.

- **Genel Kamu Hizmetlerine Erişimin Geliştirilmesi:** Kamu hizmetlerine erişimin artırılmasına yönelik olarak, tüm Roman vatandaşların nüfus cüzdanına sahip olmaları sağlanacak, kamu kurumlarına başvuru konusunda bilgi düzeyi ve farkındalıkları artırılacaktır.
- **Politikaların ve Faaliyetlerin Yerel İhtiyaçlara Göre Oluşturulması:** Roman gruplar için oluşturulacak politikaların yerel ihtiyaçlar ve gereklilikler gözetilerek oluşturulması ve uygulanması; uygulanacak politikaların ve ek hizmetlerin tasarlanmasında; yerel ölçekte faaliyet gösteren ilgili kurumların, hizmet sunucuların ve yerel paydaşların aktif ve inisiyatif sahibi olması, karar alma süreçlerine tam katılım göstermesi gereklidir.
- **Sosyal ve Kültürel İletişimin Güçlendirilmesi:** Roman vatandaşlar hakkındaki önyargı ortadan kaldırılacak ve kültürler arası diyalog tesis edilecektir. Bu süreçte sosyal arabuluculuk mekanizması etkin olarak kullanılacaktır.
- **Etkili Bir İzleme Mekanizması ve Yeniden Tasarlama:** Sosyal içerme politikalarının çok disiplinli doğası ve dezavantajlı yurttaşların sosyoekonomik statüsünün geliştirilmesini hedeflemesi; bu politikaların sadece ilgili kamu kurumları, hizmet sunucuları ve sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler gibi paydaşlar arasında sürekli bir koordinasyon ve işbirliği ile uygulanmasını değil; aynı zamanda etkili bir şekilde izlenmesini ve değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.
- **Dezavantajlı Gruplara Öncelik Verilmesi:** Uygulanacak politikalarda kadın, çocuk, genç ve engelli gibi dezavantajlı gruplara özel önem verilecektir.
- **Avrupa Deneyimlerinin ve AB Politikalarının Dikkate Alınması:** Avrupa Birliğinin, Avrupa'da faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların ve Avrupa'da Roman toplumunu temsil eden sivil toplum kuruluşlarının Romanlara yönelik politikalarından ve tecrübelerinden azami ölçüde faydalanılacaktır.
- **Şeffaflığın, Hesap Verebilirliğin ve Katılımın Sağlanması:** Uygulanacak olan tüm politikalar somut gerekçelere dayanmalı ve bu gerekçeler konusunda kamuoyu sürekli

bilgilendirilmeli ve politikaların üretilmesi ve uygulanmasıyla ilgili tüm karar alma süreçlerine Roman toplumunun temsilcilerinin de katılımı sağlanmalıdır.

- **Temel İnsan Hakları ile Farklılıklara Saygı ve Diyalogün Oluşturulması:** Temel insan haklarına ve farklılıklara saygı hem politika amacı hem de yöntemi olmalıdır.

C. UYGULAMA SÜRECİ VE YÖNTEM

Bu Ulusal Strateji Belgesinin uygulanması ve Roman vatandaşlara yönelik sosyal içerme politikalarının koordinasyonundan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı sorumludur.

Bu stratejik planda yer alan hedefler üçer yıllık (2016-2018, 2019-2021 dönemleri kapsayacak şekilde) eylem planları ile yürütülecektir. İlgili kamu kurumları 2016 yılı için hazırlık niteliğinde faaliyetler öngörecektir. 2017 yılı için önemli düzeyde bütçe artışları öngörmeyen faaliyetler belirlenecektir. Bu süreçte ayrıca ilgili politikalara temel oluşturmak üzere Roman vatandaşların sosyal bütünleşmesine yönelik veri toplanacaktır. Bu şekilde, 2017 yılından itibaren faaliyetlerin daha sağlıklı bir şekilde tasarlanması ve uygulanması sağlanacaktır.

Bu Ulusal Strateji Belgesinde yer alan politikaların uygulanmasının izlenmesi için İzleme ve Değerlendirme Kurulu kurulacak, söz konusu kurul bir önceki yıla ait uygulamaları değerlendirmek üzere her yılın Şubat ayında toplanacaktır. Sonuçlar ve değerlendirmeler, izleyen Mayıs ayı sonuna kadar raporlanacaktır. İzleme ve Değerlendirme Kurulunun üyelerinin yarısı ilgili Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından diğer yarısı ise ilgili STK'lardan, akademisyenlerden ve meslek örgütleri gibi kamu sektörü dışında yer alan paydaşlardan oluşacaktır.

Başta Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı olmak üzere ilgili tüm Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çağrısı üzerine her yılın ikinci yarısının başlangıcında bir araya gelerek ve bir sonraki yıl içinde uygulanacak faaliyetleri İzleme ve Değerlendirme Kurulunun görüşleri çerçevesinde gözden geçirecektir.

T.C.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

ROMAN VATANDAŞLARA YÖNELİK STRATEJİ BELGESİ

(2016–2021)

I. AŞAMA EYLEM PLANI

(2016-2018)

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kurum veya Kuruluş	Eylem ile İlgili Kurum ve Kuruluş	Eylemin Başlangıç Tarihi	Eyleme İlişkin Açıklama
----------	-------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	-------------------------

İZLEME VE DEĞERLENDİRME

1	Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesinde yer alan politikaların uygulanmasının izlenmesi için İzleme ve Değerlendirme Kurulu tesis edilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Kurum ve Kuruluşlar, Üniversiteler, STK'lar	21 Haziran 2016	İzleme ve Değerlendirme Kurulunun üyelerinin yarısı ilgili Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından diğer yarısı ise ilgili STK'lardan, akademisyenlerden ve meslek örgütleri gibi kamu sektörü dışında yer alan paydaşlardan oluşacaktır.
---	---	--------------------------------------	--	-----------------	--

GENEL POLİTİKALAR

2	Roman vatandaşların sosyo-ekonomik ve kültürel durumlarının belirlenmesine yönelik araştırmalar yapılacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB, SB, ÇSGB, ÇSB, TÜİK, TÜBİTAK, Üniversiteler, STK'lar	21 Haziran 2017	Roman vatandaşların sosyo-ekonomik profilleri, kamu hizmetlerine ve temel haklara erişimleri, beklentileri ve ihtiyaçları üzerine saha araştırmaları yapılacaktır
3	Roman vatandaşlara yönelik önyargıların ortadan kaldırılması için önlemler alınacaktır.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB, SB, ÇSGB, Yerel Yönetimler, STK'lar	Sürekli	Roman vatandaşlara yönelik olarak toplumda rastlanan önyargıların giderilmesi için medya etkin olarak kullanılarak tüm kamuoyu bilgilendirilecek, temel hizmet sunan personele eğitimler verilecektir.
4	Roman vatandaşların tamamının nüfus cüzdanına sahip olması sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Yerel Yönetimler, STK'lar	21 Aralık 2016	Roman vatandaşlar yeni doğan çocukların nüfusa kaydı ile ilgili süreçler konusunda bilgilendirilecek ve hâlihazırda nüfus cüzdanına sahip olmayanlar belirlenerek nüfusa kayıt işlemleri gerçekleştirilecektir.

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kurum veya Kuruluş	Eylem ile İlgili Kurum ve Kuruluş	Eylemin Başlangıç Tarihi	Eyleme İlişkin Açıklama
----------	-------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	-------------------------

EĞİTİM

Stratejik Amaç

Tüm Roman çocuklar için eğitimde eşit fırsatlara ve kaliteli eğitim hizmetlerine erişiminin ve Roman gençlerin en az zorunlu eğitimlerini başarıyla tamamlamalarının sağlanması.

5	Roman öğrencilerin okula ortamına uyumunun artırılması için okul meclislerinde yer alması desteklenecek, okul kulüp çalışmalarında oyun ve benzeri yarışmalarda katılımı teşvik edilecektir.	Millî Eğitim Bakanlığı	ASPB, Yerel Yönetimler, STK'lar	21 Eylül 2016	Roman öğrencilerin sosyal yaşama ve iletişime dair becerilerini geliştirmek ve okul ile bağlarını güçlendirmek amacıyla okul meclislerine alınmalarının desteklenmesi ve okullarda ders programı dışı etkinliklerin; sportif, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.
6	Eğitime devamı desteklemek için Roman ailelere mevcut eğitim yardımları hakkında bilgilendirme yapılacaktır.	Millî Eğitim Bakanlığı	MEB, Yerel Yönetimler, STK'lar	21 Eylül 2017	SYDV'ler tarafından yapılan eğitim yardımları ve şartlı nakit yardımı gibi programlar hakkında Roman aileler bilgilendirilecek ve söz konusu yardımlardan yararlanmayan aileler bu yardımlara yönlendirilecektir.
7	Roman çocukların eğitim-öğretime devamları sağlanacaktır.	Millî Eğitim Bakanlığı	İlgili kurum ve kuruluşlar	Sürekli	a) Okul Öncesi ve İlköğretim Kurum Standartları Modülü aracılığıyla okula devam etmeyen öğrenciler tespit edilerek çocukların okula devam etmeleri sağlanacaktır. b) Yetişkin eğitimi yapılarak kırsal çocuklarının okula devamı konusunda veliler bilinçlendirilecektir. c) Romanların yoğun olarak yaşadığı illerde öğrencilerin başarılarını geliştirmek

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kurum veya Kuruluş	Eylem ile İlgili Kurum ve Kuruluş	Eylemin Başlangıç Tarihi	Eyleme İlişkin Açıklama
----------	-------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	-------------------------

					amacıyla ilköğretim ve ortaokul düzeyinde telafi edici ders dışı eğitim verilecektir.
--	--	--	--	--	---

İSTİHDAM

Stratejik Amaç	Roman vatandaşların işgüçlü piyasasına girişlerinin kolaylaştırılması, nitelikli ve güvenceli işlerde istihdamlarının artırılması				
8	Roman vatandaşlara yönelik olarak, iş piyasası analizleri ve istihdam araştırmaları yapılacaktır.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	ASPB, Yerel Yönetimler, STK'lar	21 Mart 2017	Roman vatandaşların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde iş piyasası analizleri ve istihdam araştırmaları yapılarak; istihdam hizmetlerinde ve mesleki eğitimde önceliklerin ve içeriklerin belirlenmesi sağlanacaktır.
9	İstihdam imkânları özellikle girişimcilik konusunda Roman vatandaşların bilgilendirilmesi-ne yönelik faaliyetler gerçekleştirilecektir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Yerel Yönetimler, STK'lar, MEB	21 Aralık 2016	İş ve Meslek Danışmanları tarafından, ihtiyaç duyulan mesleklerle Roman vatandaşları yönlendirmek ve düzenlenen mesleki eğitim kursları, iş arama becerisi eğitimleri ve toplum yararına çalışma programları ile istihdam garantili meslek kursları gibi programlar hakkında Roman vatandaşların farkındalığının artırılması ve katılımlarının sağlanması amacıyla çalışmalar yapılacaktır.
10	Roman vatandaşların ürettikleri ürünlerin pazarlanması için yatırımcılar teşvik edilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Yerel Yönetimler, STK'lar, KOSGEB	21 Mart 2017	Zanaatkarlıkla geçimini sağlayan Roman vatandaşların ürünlerini tüketicilere ve daha geniş pazarlara ulaştırması için teşvik mekanizmaları geliştirilecektir.

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kurum veya Kuruluş	Eylem ile İlgili Kurum ve Kuruluş	Eylemin Başlangıç Tarihi	Eyleme İlişkin Açıklama
----------	-------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	-------------------------

11	Çocuk işçiliğini önlemek ve çocukları/gençleri eğitime yönlendirerek bilgilerini, kabiliyetlerini geliştirecek etkinlikler düzenlenecektir.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	ASPB, EGM, MEB	2017'in ilk yarısı	Çocuğun ve ailenin okula devam konusunda farkındalık düzeyleri artırılacak ve çocuk işçiliğinin önlenmesi konusunda daha sıkı tedbirlerin alınması sağlanacaktır.
----	---	--------------------------------------	----------------	--------------------	---

BARINMA

Stratejik Amaç	Dezavantajlı bölgelerde yeterli barınma olanaklarına erişimin ve sağlıklı, yaşanabilir bir fiziksel çevre, gerekli altyapı hizmetleri ve ulaşım olanakları gözetilerek yararlanıcıların taleplerine ve sosyal yaşamlarına uygun barınma olanaklarının sağlanması
-----------------------	--

12	İyileştirilebilir durumdaki konutlara yönelik tamirat ve tadilat işlemleri gerçekleştirilecektir	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	ASPB, Yerel Yönetimler, STK'lar, TOKİ, İŞKUR	21 Aralık 2018	Roman vatandaşların yoğun olarak yaşadıkları mahallerden başlanmak üzere ufak tadilatlarla koşulları iyileştirilebilecek konutlar tespit edilerek bu konutların iyileştirilmesi için çalışmalar başlatılacaktır. Bu tamirat işlerinde çalışacak kişilerin bir bölümü ise Toplum Yararına çalışma kapsamında Roman vatandaşlar arasından belirlenecektir.
----	--	-------------------------------	--	----------------	--

Eylem No	Eylem	Eylemiden Sorumlu Kurum veya Kuruluş	Eylem ile İlgili Kurum ve Kuruluş	Eylemin Başlangıç Tarihi	Eyleme İlişkin Açıklama
----------	-------	--------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	-------------------------

13	Roman vatandaşların yaşam biçimleri ve talepleri (Ulaşım olanakları, altyapı hizmetleri vb.) dikkate alınarak özgün konut projeleri hayata geçirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	ASBP, Yerel Yönetimler, STK'lar, TOKİ	21 Aralık 2018	Oturulamayacak durumda olan veya kentsel dönüşüm kapsamına giren konutlarda yaşayan Roman vatandaşlar için planlanacak olan konut projelerinde onların yaşam biçimleri ve talepleri dikkate alınacak ve bu çerçevede bahçe tarımı yapmaya müsait, müstakil konut projeleri hayata geçirilecektir.
----	--	-------------------------------	---------------------------------------	----------------	---

SAĞLIK

Stratejik Amaç	Roman vatandaşların sağlık hizmetlerinden daha etkin faydalanmalarının sağlanması
-----------------------	---

14	Roman vatandaşların yaşadıkları illerin sağlık hizmet sunum kapasiteleri ile göç ettikleri bölgelerdeki Toplum Sağlığı Merkezlerinin mobil hizmet kapasiteleri artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Yerel Yönetimler, ASPB	21 Aralık 2017	Roman vatandaşlar, göçer olarak gittikleri yerlerde, Sağlık İl Müdürlüğü tarafından Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile birlikte, ziyaret edilerek ihtiyaçları tespit edilecektir. Gezici sağlık ekipleri tarafından yapılacak sağlık taramaları kapsamında; aşılama çalışmaları, ağız ve diş sağlığına yönelik koruyucu flor uygulamaları, çocuk ve gebelere demir ve D vitamini dağıtımı, gebe-bebek izlemleri vb. hizmetler sunulacaktır.
----	--	------------------	------------------------	----------------	---

Eylem No	Eylem	Eylemden Sorumlu Kurum veya Kuruluş	Eylem ile İlgili Kurum ve Kuruluş	Eylemin Başlangıç Tarihi	Eyleme İlişkin Açıklama
----------	-------	-------------------------------------	-----------------------------------	--------------------------	-------------------------

15	Roman vatandaşların sağlık hizmetlerinden daha etkin ve yaygın bir biçimde yararlanabilmesi için sunulan hizmetlere dair bilgi düzeyleri artırılacaktır.	Sağlık Bakanlığı	Yerel Yönetimler, STK'lar	21 Aralık 2016	Medya, Roman vatandaşların yaşadıkları mahallelerde yapılacak bilgilendirme toplantıları gibi mekanizmalarla Roman vatandaşların başta anne-çocuk sağlığı ve tütün ve zararlı madde bağımlılığı olmak üzere sunulan sağlık hizmetleri konusunda farkındalıkları ve sağlık okur-yazarlıkları artırılacaktır.
----	--	------------------	---------------------------	----------------	---

SOSYAL HİZMET VE YARDIMLAR

Stratejik Amaç	Yoksullukla mücadele ve refahın artırılması amacıyla ihtiyaç duyan Roman vatandaşların sosyal hizmet ve yardımlardan etkin bir biçimde faydalanmalarının sağlanması				
16	Roman vatandaşlara yönelik danışmanlık hizmetleri ve aile eğitim programları geliştirilecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili kurum ve kuruluşlar	21 Haziran 2017	Roman vatandaşların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde sosyal hizmetlere ve sosyal yardımlara erişim konusunda danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri verilecek ve Roman ailelere yönelik eğitim programları uygulanacaktır.
17	Engellilik, yaşlılık ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konularda bilgilendirici ve bilinçlendirici faaliyetler yürütülecektir.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili kurum ve kuruluşlar	21 Haziran 2017	Sosyal hizmet ihtiyacı bulunan engelli, yaşlı gibi dezavantajlı grupların sahip oldukları haklar ile toplumsal cinsiyet eşitliği ve erken yaşta evlilikler konusunda bilgilendirici, bilinçlendirici kampanyalar yürütülecektir.